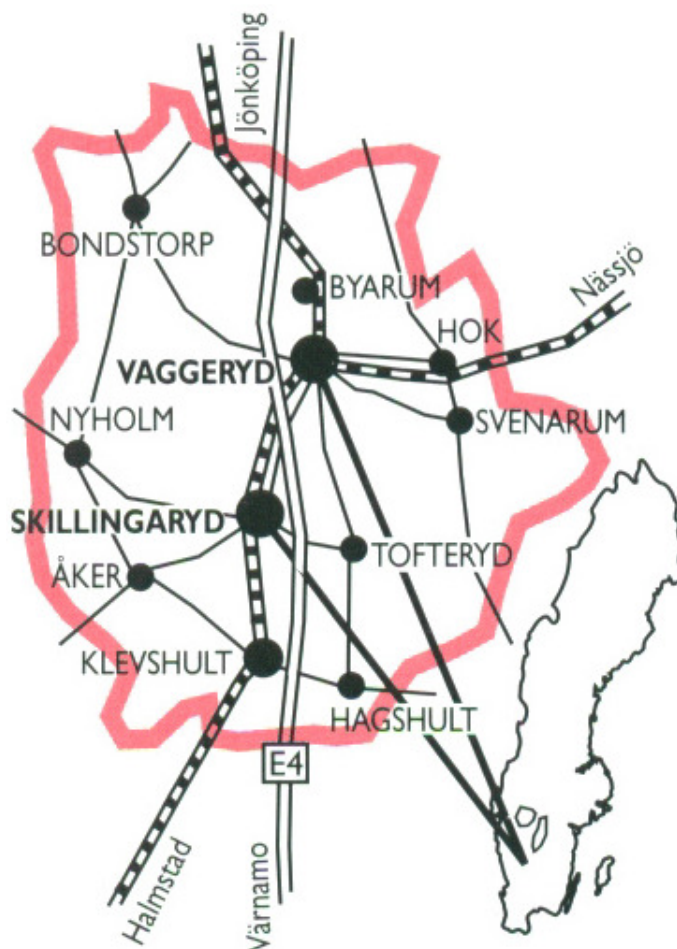

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Trygghet och säkerhet

Handlingsprogram 2015-2018

enligt Lag (2003:778) om skydd mot olyckor och
enligt Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför
och vid extraordinär händelse i fredstid och höjd beredskap
Antagen av Kommunfullmäktige 2016-04-25 §039

Detta dokument tillsammans bakgrundsdokumenterna *Delprogram Skadeavhjälpande verksamhet*, *Delprogram skade- och olycksförebyggande arbete*, *Plan för hantering av större kriser och extraordinära händelser*, utgör handlingsprogram för Trygghet och säkerhet. *Vaggeryds kommun Risk-och sårbarhetsanalys 2015* är ett grundläggande dokument till programmet.

Vid frågor som rör handlingsprogrammet kontakta säkerhets- och beredskapssamordnare Marie Åkerblad, Räddningstjänsten tfn 0393-67 86 54 marie.akerblad@vaggeryd.se

Innehåll

Innehåll	3
Sammanfattning	4
Inledning	5
Om handlingsprogrammet	7
Syfte, avgränsning och sammanhang	7
Hur ser trygghets- och säkerhetsarbetet ut idag?	11
Före under och efter en händelse	11
Samverkan	14
Lagstiftning	15
Riskperspektiv- systematiskt säkerhetsarbete oavsett händelse	17
Dagens riskbild utifrån RSA	19
Vad är skyddsvärt?	21
Vision och mål	23
Prestations- och effektmål med åtgärdsförslag	26
Arbete och åtgärder för att reducera risker och sårbarheter	39
Utvecklingsarbete inför nästkommande program	45
Bilaga 1 Hur jobbar Vaggeryds kommun med krisberedskap? – Användning av statlig ersättning	46
Definitioner	48

Sammanfattning

Det här handlingsprogrammet, framarbetat av Räddningstjänsten, presenterar Vaggeryds kommuns arbete med trygghet och säkerhet på ett övergripande sätt. Grundläggande styrande lagstiftning för det samlade arbetet är Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH).

Vaggeryds kommun strävar som så många andra kommuner efter att nå en god beredskap både genom att förbereda sig för det tänkbara men även genom att säkra upp viktiga delar för att skapa bättre resiliens när det otänkbara händer.

Tidigare arbeten har fokuserat mycket på olika scenarier som översvämning, värmebölja, terrorattentat eller liknande. Att använda scenarier är fortfarande intressant men mer utifrån betydelsen av ett slags stresstest på utvald verksamhet för att se hur väl kontinuitetsplaneringen har fallit ut.

Handlingsprogrammet utgår från Vaggeryds kommuns risk-och sårbarhetsanalys 2015.

Till programmet hör bilagor Delprogram skade- och olycksförebyggande arbete samt Delprogram skadeavhjälpanande verksamhet för att tillgodose särskilda krav i LSO.

I handlingsprogrammet finns integrerat delar som utgör ett så kallat styrdokument för krisberedskap vilket efterfrågas i överenskommelse om kommuners krisberedskap mellan Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Ambitionen är att det ska märkas en röd tråd i kommunens samlade arbete med trygghet och säkerhet.

Inledning

Ett samhälle och dess invånare drabbas dagligen av olika nödlägen. En del typer av bekymmer och problem inträffar ganska ofta, medan andra händer - tack och lov - så sällan att många av oss aldrig ens behöver uppleva dem. Oavsett om nödläget och eländet statistiskt sett inträffar ofta eller sällan så är vi skyldiga att försöka förutse problemen, förebygga dem efter bästa förmåga och avhjälpa om de, trots allt, skulle uppstå. Ansvaret faller lika tungt över den enskilde som över samhället i stort. Sjukvård och räddningstjänst är dimensionerade för att kunna ta vid när den enskildes förmåga inte räcker till. Men enligt grundläggande lagstiftning om den fria individen förutsätts ett eget ansvar för hälsa och egendom.¹

Arbetet med samhällets trygghet och säkerhet är väsentligt. Förutom att vi kan skona människor från lidande finns här också pengar att spara. Det billigaste nödläget är det som aldrig uppstår!

Som alla kommuner har även Vaggeryds kommun ett särskilt ansvar för invånarnas trygghet och säkerhet utifrån Lag (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) och Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH). Lagstiftningen ställer krav på att kommunen ska kunna förebygga, planera för och hantera både mindre och större händelser som har en negativ påverkan på invånarnas trygghet och säkerhet.

Kommunens uppgift vid en kris är att värna befolkningen, trygga livsnödvändig försörjning samt verka för att de viktigaste samhällsfunktionerna upprätthålls. Det svenska krishanteringssystemet förutsätter att:

- Kommunen har god kunskap om risker och sårbarhet, som kan påverka dess verksamheter.
- Konsekvenser för den egna verksamheten har analyserats.
- Kommunen har en planering för hur risker och sårbarhet ska undanröjas eller minskas.
- Kommunen också har en planering för hur den ska hantera konsekvenserna av en extraordinär händelse.
- Kommunen har god förmåga att hantera en extraordinär händelse, det vill säga att vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa samhällsviktig verksamhet som måste upprätthållas och att ge invånare och media tillräcklig och korrekt information om händelsen.
- Kommunen har en samlad bild av risker, sårbarhet och förberedelser för krishanteringen inom kommunens geografiska område.
- Kommunen verkar för samordning av all krishantering i det förberedande arbetet och det akuta skedet, som berörda aktörer inom det geografiska området ansvarar för.

¹ Se exempel på resonemang <http://www.tjugofyra7.se/arkivet/Avdelningar/Reportage/Den-enskildes-ansvar/Med-frihet-foljer-ansvar/>, 20090928

Trygghet- och säkerhetsarbetet inom kommunen är inget eget verksamhetsområde utan en mängd olika delar främst bestående av:

- ✓ krisberedskap
- ✓ räddningstjänst
- ✓ skade- och olycksförebyggande arbete
- ✓ brottsförebyggande arbete
- ✓ internt skydd
- ✓ civilt försvar

Det involverar alla förvaltningar och även aktörer utanför de kommunala verksamheterna vilket innebär att samordning och samarbete är viktiga hörnstenar.

Räddningstjänsten ansvarar för samordningen mellan dessa områden. Själva Räddningstjänstverksamheten i sig är vid insats dimensionerad enligt särskilt delprogram för skadeavhjälpande verksamhet (bilagd till detta dokument).

Säkerhetsarbetet är ingen isolerad uppgift. Precis som många andra arbetsområden tangerar och berör det här området en mängd andra, arbetsmiljöfrågor är ett exempel.

Det finns många olika lagstiftningar och föreskrifter som styr arbetet och de tydligaste är LSO och LEH. Ytterligare ett 15 -tal lagar påverkar säkerhetsarbetet. Bland annat hälso- och sjukvårdslagen, socialtjänstlagen, miljöbalken, plan- och bygglagen, arbetsmiljölagen, polislagen – för att inte glömma - kommunallagen.

Kommunens uppgift inom området trygghet och säkerhet är enligt LSO främst att genomföra räddningsinsats och förebygga bränder och LEH att hantera krissituationer i fredstid och höjd beredskap.

I propositionen till LSO ansåg regeringen redan 2003 att olycksutvecklingen var oacceptabel. Man sa att *det måste bli färre som dör, färre som skadas och mindre som förstörs*. Kommunerna har sedan dess fått större möjlighet att påverka arbetet som beskrivs i handlingsprogrammen till lokala förhållanden genom minskad detaljstyrning från lagstiftaren.

I Vaggeryds kommun har det under den senaste mandatperioden tillkommit en tjänst som säkerhets- och beredskapssamordnare i kommunen som ett sätt att samla frågor om trygghet och säkerhet och ge dem en naturlig hemvist. Arbetet har framförallt kommit igång under 2014 och trådar har börjat spinnas mellan samordnaren och kommunens olika förvaltningar. Inom området ryms frågor om intern säkerhet, brottsförebyggande arbete och samarbete med polis men också klimatanpassningsfrågor och frågor angående arbetet mot våldsbejakande extremism.

Om handlingsprogrammet

Det här handlingsprogrammet, framarbetat av Räddningstjänsten, presenterar Vaggeryds kommuns arbete med trygghet och säkerhet på ett övergripande sätt. Det är kommunfullmäktige som fattar beslut om kommunövergripande handlingsprogram som detta och kommunstyrelsen fastställer vanligtvis de mer detaljerade delprogrammen. I år har dock även delprogrammen – på Länsstyrelsens inrådan - lämnats till kommunfullmäktige för beslut. Programmet fokuserar snarare på *vad* som ska göras än *hur*.

Handlingsprogrammet utgår från Vaggeryds kommuns risk-och sårbarhetsanalys 2015.

Till programmet hör delprogram skade- och olycksförebyggande arbete samt delprogram skadeavhjälpande verksamhet med anledning av olycka för att tillgodose särskilda krav i LSO.

I handlingsprogrammet finns integrerat delar som utgör ett så kallat styrdokument för krisberedskap vilket efterfrågas i överenskommelse om kommuners krisberedskap mellan Sveriges kommuner och landsting (SKL) och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB). Till detta styrdokument hör även kommunens Plan för extraordinära händelser. Ambitionen är att det ska märkas en röd tråd i kommunens samlade arbete med trygghet och säkerhet.

Syfte, avgränsning och sammanhang

Främst syftar programmet till att

- skapa en förståelse för hur arbetet med trygghet och säkerhet ser ut i kommunen
- utgöra en utgångspunkt för olika verksamheters planering av arbetet
- svara upp mot de krav som enligt lagstiftning finns på kommunen om att ha ett handlingsprogram för förebyggande verksamhet och ett för räddningstjänst (LSO)
- svara upp till de krav som finns i *Överenskommelse om kommunernas krisberedskap 2014-2018*² angående ett styrdokument för krisberedskap

Dokumentet innehåller, i enighet med överenskommelsen

- beskrivning av planerat arbete och åtgärder under mandatperioden för att reducera och eliminera risker och sårbarheter samt för att öka förmågan att kontinuerligt bedriva samhällsviktig verksamhet
- beskrivning av hur kommunen avser att fullgöra åtaganden som beskrivs i överenskommelsen
- beskrivning av hur ersättningen (de så kallade 2:4 medlen) ska användas
- övnings- och utbildningsplan för mandatperioden

² Överenskommelse om kommunernas krisberedskap. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och Sveriges kommuner och landsting (SKL) 2013.

Dokumentet innehåller inte:

- plan för hur kommunerna ska hantera extraordinära händelser (detta ligger separat, beslutas av KS)
- risk och sårbarhetsanalys 2015, ligger separat och är ett grundläggande dokument för handlingsprogram trygghet och säkerhet, framtas av räddningstjänsten och beslutas i Kommunfullmäktige
- beskrivning av det interna skyddet
- beskrivning av det arbetsmiljömässiga arbetet

Det faktum att området trygghet och säkerhet, beroende av den enskilda händelsen och dess utveckling, rör sig mellan två lagstiftningar talar för en sammanhållen struktur i både planverk och arbetsmetodik. Handlingsprogrammet för trygghet och säkerhet är därför paraplydokumentet under vilket följande dokument sorterats in:

Dokument	Beskrivning	Antas av
Risk- och sårbarhetsanalys	Grunddokument för övriga planer och program enligt krav i LSO och LEH	KF
Styrdokument för kommunens arbete med krisberedskap inklusive övnings- och utbildningsplan	Beskrivande angående LEH enligt överenskommelse MSB och SKL 2013 ³	KS eller KF
Handlingsprogram trygghet och säkerhet⁴	Övergripande beskrivande dokument (HP)	KF
Delprogram skadeavhjälpande verksamhet med anledning av olycka	Krav enligt LSO tillsammans med RSA, redovisas som bilaga till HP	KS
Delprogram skade – och olycksförebyggande arbete	Krav enligt LSO tillsammans med RSA redovisas som bilaga till HP	KS
Plan för hantering av större kriser och extraordinära händelser	Krav enligt LEH tillsammans med RSA redovisas som bilaga till HP och styrdokument	KS
Informationsplan för hantering av större kriser och extraordinära händelser i Vaggeryds kommun	Plan för kommunledningens och förvaltningarnas/bolagens informationshantering vid en extraordinär händelse	KS
Plan för krisstödssamordning	Under uppbyggnad	KF
Handlingsplan brottsförebyggande arbete	Gemensam analys, mål och åtgärdsplan mellan kommun och polis för det brottsförebyggande arbetet	Lokala BRÅ/KS ordf.
Säkerhetspolicy	Anger hur det interna säkerhetsarbetet ska ske	KF
Riktlinjer för systematiskt säkerhetsarbete	Anger delarna i det interna säkerhetsarbetet, behöver uppdateras	KS
Policy mot hot och våld	Ej antaget än	KS

Det är viktigt att understryka att kommunen genom detta program INTE tar över någon annan verksamhets/myndighets ansvar att bedriva säkerhetsarbete. Enligt LSO är det kommunens ansvar, förutom att utveckla sina egna verksamheters säkerhet, att samordna och stimulera det lokala samhällets säkerhetsarbete. Det ska också framhållas att det

³ Styrdokumentets delar är inarbetat i det här handlingsprogrammet

⁴ Avser det här dokumentet.

säkerhetsarbete som görs utifrån detta handlingsprogram inte utesluter andra insatser, i vare sig kommunen eller annan organisation, som utvecklar tryggheten och säkerheten.

Handlingsprogram för trygghet och säkerhet hanterar inte trygghetsfrågor som faller inom ramen för vårt socialförsäkringssystem. Det är viktigt att understryka att det också finns en rad andra verksamhetsdokument, sprungna ur verksamhetsanknuten lagstiftning/direktiv, som också påverkar säkerhetsarbetet i större eller mindre omfattning.

Hur ser trygghets- och säkerhetsarbetet ut idag?

Vaggeryds kommun har en ambition att driva säkerhetsarbetet i en systematisk arbetsprocess. Kommunen äger inte ansvaret för hela uppgiften själv, men har uppdraget att samordna det lokala arbetet.

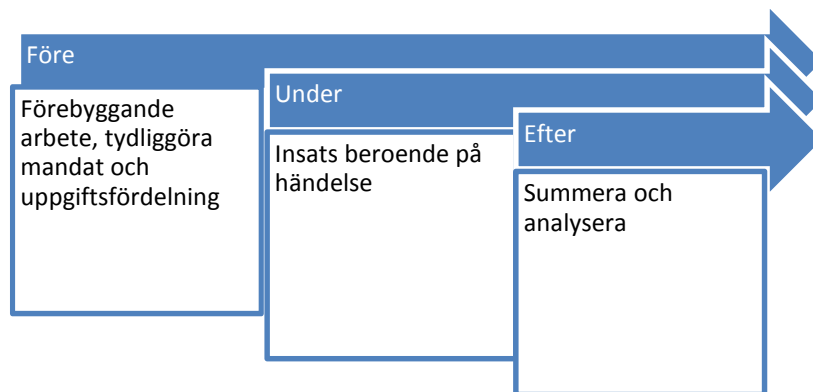
Arbetsprocessen består av fyra delar: planera, genomföra, studera/följa upp och agera/förbättra (en så kallad PGSA cykel). Vaggeryds kommun har delegerat uppdraget att ta initiativ och samordna arbetsprocessen till Räddningstjänsten. Säkerhets- och beredskapssamordnarens uppgift är specifikt att stötta de olika delarna i PGSA cykeln samt att tillföra de krav och rekommendationer som riktas mot kommunerna från högre nivå som Länsstyrelse, övriga myndigheter och departement.

För att uppnå det övergripande handlingsprogrammets mål genomför förvaltningarna varje år en rad aktiviteter. För Räddningstjänsten är arbetet med trygghet och säkerhet själva kärnverksamheten. För kommunens övriga förvaltningar medför programmet krav på aktiviteter som ligger parallellt med kärnverksamheten. Arbetet förverkligas genom att förvaltningarna planerar in aktiviteter i sina verksamhetsplaner samt budgetar.

För att skapa ett bättre tvärsektorielt arbete i överensstämmelse med trygghetsfrågans natur, finns en ambition att bilda arbetsgrupper kring ett antal aktiviteter. Varje aktivitetsgrupp innehåller representanter från olika verksamheter. I arbetsgrupperna ingår med fördel representanter från bland annat berörda kommunala verksamheter, regionala och lokala myndigheter, organisationer och intresseföreningar. Grupperna ökar förutsättningarna för en bredare förankring och ett tydligare underifrånperspektiv i genomförandeprocessen.

Idag uppstår den här sortens grupper ad hoc vid en händelse, antingen initierad av säkerhets- och beredskapssamordnaren – eller av de ansvariga inom berörd förvaltning – och då har samordnaren bjudits in att delta i arbetet. Än så länge har deltagarna främst representerat kommunens egna verksamheter. Arbetet i gruppen har syftat till att lösa ett problem och en framtida utmaning är att bättre knyta samman arbetet i en systematisk process för att inte tappa värdefulla delar.

Före under och efter en händelse

Före händelse

Utgångspunkten för det förebyggande arbetet är kommunens ordinarie organisation. Kommunfullmäktige fastställer övergripande mål samt de effektmål som ska gälla för mandatperioden. Kommunstyrelsen har det övergripande ansvaret för att arbetet fungerar och genomförs enligt kommunfullmäktige beslut. Det operativa samordningsansvaret har kommunstyrelsen delegerat till Räddningstjänsten. Varje nämnd ansvarar för säkerheten inom sitt verksamhetsområde. Samtliga förvaltningschefer ansvarar för att förvaltningens arbete bidrar till att uppfylla effektmålen för skydd och säkerhet.

Under händelse

Enligt lagstiftaren har den enskilde (personer, företag och organisationer) det grundläggande ansvaret för liv, egendom och miljö. Först när den enskilde inte längre kan hantera situationen själv är samhället skyldigt att ingripa. Räddningstjänstens syfte är att verka för en trygg och säker miljö i kommunen i såväl freds- som krigstid.

Räddningstjänstens Vaggeryds kommun dimensionering för räddningsinsats redovisas i delprogram skadeavhjälpande verksamhet⁵. Räddningstjänstens insatsförmåga och yttäckning utgör sedan många år tillbaka förutsättningar för ett antal beviljade bygglov. Detta innebär att insatsförmågan inte kan ändras utan att konsekvenserna för befintlig bebyggelse analyseras.

De insatser som utförs ska bryta den negativa utvecklingen och bidra till att återställa normala förhållanden. Samhällets insatser, och den enskildes, ska ske så tidigt som möjligt. De ska i möjligaste mån ske i samförstånd där den enskilde ska kunna hantera enkla insatser och insatser i det tidiga skedet. Samhället ska kunna stödja den enskilde vid insats för att när denne inte kan hantera situationen längre ta över. Insatserna ska utföras på ett effektivt och säkert sätt. De resurser som förväntas utföra insatser ska vara utbildade och övade för uppgiften.

Vid små och medelstora händelser ska samhället ha en beredskapstäckning med resurser över ytan som möjliggör en snabb och effektiv insats.

Stora händelser inträffar relativt sällan men de innebär stora eller mycket stora konsekvenser på samhällets funktioner. Dessa händelser kräver stor förmåga till styrkeuppbyggnad med samverkan och ledning av insatser. De belastar också kommunen i sin helhet och kräver samverkan med många myndigheter och organisationer.

I Jönköpings län ska det finnas en samlad förmåga, att etablera ledning och stöd till ledning samt räddningsresurser inom RäddSam F, för att klara stora olyckor. Denna förmåga skall successivt öka från första insats till en omfattande insats med över 100 räddningspersonal insatta inom två timmar. Samtidigt med en omfattande insats ska en lägsta beredskap upprätthållas för ytterligare larm i de kommuner som bidrar med räddningsresurser.

Denna samverkan innebär att en insats i Vaggeryd på kort tid kan tiodubbla personalstyrkan jämfört med den förmåga Vaggeryds kommun själva tillhandahåller. Detta bygger på en

⁵ Bilaga 1

ömsesidighet där Vaggeryd också har ett ansvar att bidra till större insatser i andra kommuner.

Händelser med mycket stora följder inträffar mycket sällan, men har så stora konsekvenser att samhället ändå måste ha en viss förmåga att klara främst livräddning. Dessa händelser karaktäriseras av att samhällets resurser inte räcker till för alla hjälpbehov utan arbetet måste inriktas på livräddning och att säkerställa samhällsviktig verksamhet. Vid denna typ av händelser krävs stora resurser från hela Sverige och troligen även internationell hjälp.

Samhällets förberedelser under fredstid utgör grundförmågan under höjd beredskap. Denna förmåga har tidigare planerats efter en återtagningsperiod på tio år. På grund av det försämrade säkerhetsläget har den återupptagningen nu påbörjats och framöver kommer ett ökat fokus ligga på det civila försvaret. Eftersom det civila försvaret utgår från samhällets krisberedskap innebär det sannolikt för kommunen ett mer intensivt och utökat arbete inom området snarare än uppbyggande av någonting helt nytt.

Vid ett nödläge som blir en längre påfrestning för kommunorganisationen eller samhället krävs att kommunen organiserar sig i en särskild krisledning som har en förmåga att prioritera mellan de olika hjälpbehoven samt stöd till räddningsledare. Krisledningsnämnden kallas in om kris övergår till extraordinär händelse d v s när den delen av organisationen på grund av krisen inte längre förmår att upprätthålla och genomföra sitt uppdrag.

Förmåga att erbjuda drabbade och anhöriga psykosocialt stöd ska finnas. Genom samtal, medmänsklig närvaro och god socialt omhändertagande förebyggs psykiskt lidande. Kommunens psykosociala omhändertagandegrupp (POSOM) finns nåbar 24/7 och används vid större inträffade händelser och samhällstrauman.

Efter händelse

Efter en händelse är det alltid väsentligt att summera och analysera såväl händelsen i sig som vidtagna åtgärder i syfte att kunna dra lärdom av det som skett. Inom räddningstjänsten skrivs alltid händelserapporter som ligger till grund mer djupgående riskbedömningar och -analyser. Kommunen har en lagstadgad skyldighet att utreda olyckor som föranlett räddningsinsats. Olycksutredningarna ska vara ett underlag för såväl planeringen av kommunens förebyggande arbete som för planeringen av räddningsinsatser. I stort kan utredningarna delas in i tre huvudbeståndsdelar: orsaksutredning, förloppsutredning och insatsutvärdering. Utredningar sker enligt gemensamma rutiner inom RäddSam F. Resultaten av utredningarna kommuniceras som statistik och i vissa fall som rapporter. Utredningarna utgör underlag för uppföljningen och utvärderingen av handlingsprogrammet.

Utredningarna är uppdelade i tre nivåer:

- Nivå 1; enkel datainsamling och ifyllda händelserapporter.
- Nivå 2; utredning med särskild rapport som utförs av den ledningsenhet som innehar högst kompetens.
- Nivå 3; fördjupad utredning med särskild utredare.

Räddningstjänsten kan också bistå med akut restvärderäddning⁶. Krisgruppen/POSOM kan, vid behov, vara verksam under en begränsad tid även efter händelse.

Ambitionen är att ett liknande uppföljningsarbete bör kunna spridas som metod även till andra insatser än räddningstjänst som berör trygghet och säkerhet. Genom att på ett systematiskt och metodmässigt förutbestämt sätt dokumentera olika incidenter och påfrestningar i kommunen byggs kunskap och erfarenhet inför framtida utmaningar.

Samverkan

Förmågan att verka utanför den egna organisationens ramar är helt avgörande för att kunna hantera akuta och allvarliga händelser, olyckor och kriser på bästa sätt. Vaggeryds kommun är som en del i Jönköpings län delaktig i den regionala krissamverkan kallad F-samverkan. I styrgruppen för F-samverkan finns representanter för följande myndigheter och organisationer:

- Kommunerna (9 personer)
- Region Jönköpings län (2 personer)
- Länsstyrelsen (2 personer)
- Polismyndigheten (2 personer)
- SOS Alarm (1 person)
- Försvarsmakten (1 person)
- Adjungerade efter behov

F-samverkan utgör en modell för att samverka vid oförutsedda händelser som kan leda till påfrestningar på samhället. Samverkan sker före, under och efter en händelse. Exempel på uppgifter för F-samverkan under en händelse kan vara att ta fram:

- samlad lägesbild
- resursfördelning
- informationssamordning
- vidare spridning av information

I norra regionen⁷ finns funktionen brandingenjör i beredskap som förutom huvuduppgiften har en tillikauppgift för Vaggeryds kommuns räkning, att utgöra kommunens tjänsteman i beredskap (TiB). TiB ansvarar för att kommunens ledningsorganisation kan nå dygnet runt.

⁶ Försäkringsbranschens Restvärderäddning, som i dagligt tal kallas RVR-tjänsten, arbetar med att begränsa sekundärskador vid olyckor och sparar därmed pengar för både försäkringsgivarna och försäkringstagarna, <http://www.brandskyddsforeningen.se/pa-arbetet/valj-omrade-har/restvarderaddning>

⁷ Vaggeryd, Jönköping, Habo, Mullsjö kommuner

Lagstiftning

LSO

Sedan 1 januari 2004 gäller Lag om skydd mot olyckor (2003:778) (LSO).

Syftet med lagen är att *”i hela landet bereda människors liv och hälsa samt egendom och miljö ett, med hänsyn till de lokala förhållandena, tillfredsställande och likvärdigt skydd mot olyckor.”* Lite längre fram i lagtexten står: *”Räddningstjänsterna ska planeras och organiseras så att räddningsinsatserna kan påbörjas inom godtagbar tid och genomföras på ett effektivt sätt.”*

Lagens inriktning har ett tydligt fokus på den enskilde, planering av åtgärder såväl före, under som efter nödläget, flexibilitet i lokala lösningar och verksamhetsstyrning utifrån politiskt antagna mål. Lagen ställer tydliga krav på den enskilde (privatpersoner, företag, myndigheter och organisationer) och dennes ansvar för att skydda sig mot nödlägen. Det är i första hand den enskildes skyldighet att själv vidta och bekosta åtgärder för att förhindra och begränsa nödlägen. Först när ett nödläge inträffat, eller det finns en överhängande fara för ett nödläge och den enskilde själv eller genom att anlita någon annan inte kan klara av situationen, är det samhällets skyldighet att gripa in.

Krav

Kommunen har i lagen en dubbel roll; dels att utöva tillsyn, dels att som enskild fastighetsägare och verksamhetsutövare uppfylla lagens avsikter.

Varje mandatperiod ska kommunen anta handlingsprogram för olycksförebyggande verksamhet och räddningsinsats. Programmen ska innehålla verksamhetens mål men även risker och olyckor som kan leda till räddningsinsats. En beskrivning av organisation och planering av det förebyggande arbetet, samverkan med andra organisationer och enskilda, samt förmåga och resurser för räddningstjänstens utryckande verksamhet ska finnas med.

LEH

Lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (LEH) trädde ikraft den 1 juni 2006. Syftet är för kommunen att *”minska sårbarheten i sin verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer i fred. Kommuner och landsting skall därigenom också uppnå en grundläggande förmåga till civilt försvar.”*

Kommunens åtaganden enligt LEH utgår från begreppet extraordinär händelse i fredstid som det är definierat i 4§:

”Med extraordinär händelse avses i denna lag en sådan händelse som avviker från det normala, innebär en allvarlig störning eller överhängande risk för en allvarlig störning i viktiga samhällsfunktioner och kräver skyndsamma insatser av en kommun eller ett landsting.”

Lagen klargör också att kommunen har ett ansvar för sitt geografiska område vilket innebär att kommunen ska verka för att olika aktörer samverkar och uppnår samordning i såväl planerings- och förberedelsearbetet som i skarpt läge.

Den förmåga som byggs upp för att hantera extraordinära händelser kan även vara användbar vid händelser som inte är att betrakta som extraordinära. Utgångspunkten i arbetet med uppgifterna i LEH ska dock alltid vara hanteringen av extraordinära händelser. Statens ersättning till kommunerna är beräknad utifrån att den ska finansiera verksamhet som är till nytta för skyddet mot omfattande och svåra händelser som allvarligt kan påverka kommunens verksamhet.

Både LSO och LEH samlar primärt ansvaret för lokalsamhällets förmåga att förbereda, förebygga, förhindra, avhjälpa och erfaras hos kommunen.

Krav

När det gäller extraordinära händelser så ställer LEH krav på att kommunen ska:

- Analysera vilka händelser som kan inträffa och hur dessa kan påverka den egna verksamheten. Dessa ska sammanställas i en risk- och sårbarhetsanalys (RSA)⁸. Med beaktande av RSA skall, för varje ny mandatperiod, det fastställas en plan för hur extraordinära händelser skall hanteras.⁹
- Ta ett geografiskt områdesansvar inom vilket kommunen i fredstid ska verka för att olika aktörer samverkar och uppnår samordning i planerings- och förberedelsearbetet samt att de krishanteringsåtgärder som vidtas av olika aktörer under en sådan händelse samordnas. Samordning ska också ske av information till allmänheten.
- Se till att förtroendevalda och anställd personal får den utbildning och övning som behövs för att de skall kunna lösa sina uppgifter vid extraordinära händelser i fredstid.
- Hålla berörd myndighet (som regeringen bestämmer) informerad om vilka åtgärder som vidtagits och hur åtgärderna påverkat krisberedskapsläget. Kommunen och landstinget skall vid en extraordinär händelse i fredstid ge den myndighet som regeringen bestämmer lägesrapporter och information om händelseutvecklingen, tillståndet och den förväntade utvecklingen samt om vidtagna och planerade åtgärder. Under höjd beredskap ansvarar kommunstyrelsen bland annat för ledningen av den del av det civila försvaret som kommunen skall bedriva.

⁸ Senaste RSA för Vaggeryds kommun gjordes hösten 2015, beslutades i KF.

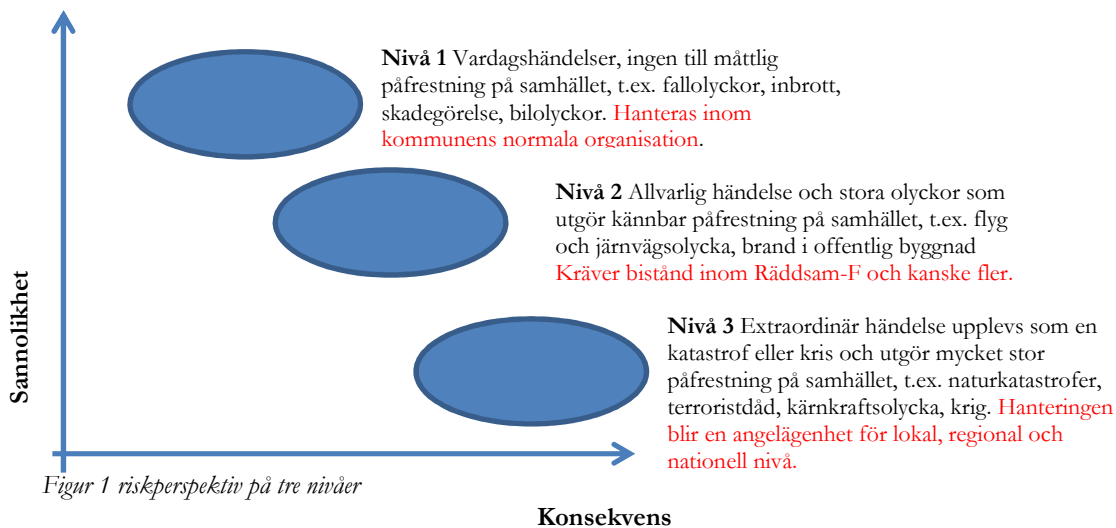
⁹ Planen finns bilagd Handlingsprogrammet

Riskperspektiv- systematiskt säkerhetsarbete oavsett händelse

Samhällets skydd och säkerhet kan utsättas för olika påfrestningar i olika hög grad. Med stor eller liten konsekvens, med stor eller liten sannolikhet. Händelserna inträffar i hela skalan. (se figur nedan). Gemensamt för dessa påfrestningar är att de hotar något eller flera av våra grundläggande värden som liv och hälsa, samhällets funktionalitet, miljö och egendom samt vår nationella suveränitet.

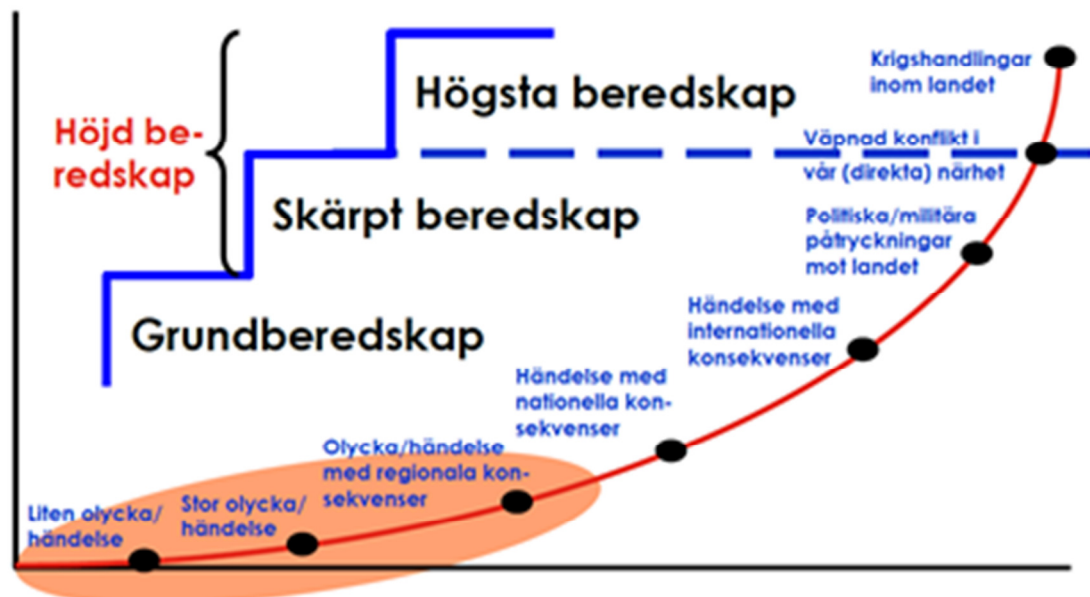
Krisberedskapen hanteras på olika nivåer. Målet är att skapa resiliens i samhället- en förmåga att komma igen oavsett händelse.

1. Nivå ett är händelser som inträffar relativt ofta och där det förs statistik som bränder, trafikolyckor, fallolyckor, skadegörelse, inbrott. För att hantera den här nivån i kommunen är Räddningstjänstens och de ordinarie förvaltningarnas normala organisationer tillräckliga. Naturligtvis i samarbete med samhällets övriga aktörer som polis, sjukvård med flera.
2. Nivå två är händelser som inträffar ibland men inte så ofta att vi med någon större mening kan föra statistik över det. Översvämningar, ras, skred, storm, värmebölja, större trafikolyckor, allvarliga sabotage etc. För att hantera den här typen av händelser som hotar att skada våra grundläggande värden finns möjlighet att bygga viss beredskap som vallar, nedgrävda elledningar, kylmekanismer inom viktiga verksamheter mm. Det handlar om ovanliga händelser men ändå saker vi känner till och därför kan ha viss beredskap för. För att hantera dessa händelser behöver kommunen avtala om åtgärder genom samverkan inom Räddsam-F och möjligtvis ytterligare avtalspartners vid behov.
3. Nivå tre är sådana händelser som överraskar oss totalt och där vi inte har någon möjlighet att förbereda oss specifikt mot den händelsen. Det kan vara en frekvent händelse som antar sådana proportioner att konsekvenserna blir extraordinära. För att hantera den här formen av överraskande moment så kallade "unknown unknowns" krävs ett arbete som skapar en generell robusthet och kontinuitet i samhällsviktiga verksamheter, ett flexibelt synsätt på hot och risker samt en vilja att arbeta förebyggande. För att hantera dessa händelser kommer samhällets alla nivåer att involveras.

Ett annat sätt att förklara risker och kriser är ur det nationella beredskapsperspektivet:

Krisberedskapstrappan

Figur Perspektiv på krisens olika lägen hämtad från Länsstyrelsen Jönköpings Län.

Konsekvenserna av påfrestningarna innebär olika former av nödlägen för såväl enskilda människor som samhället som helhet i olika omfattning. Övergripande kan orsakerna till nödlägen kategoriseras i följande kategorier:

- olycka,
- naturhändelse,
- kriminellt agerande,
- hastig sjukdom och sjukdomsspridning,
- social oro/obalans,
- infrastruktursvikt.

Dagens riskbild utifrån RSA

Räddningstjänsten har under hösten 2015 tagit fram en risk- och sårbarhetsanalys för såväl analys som politiska prioriteringar.

Det som utmärker Vaggeryds kommun är bland annat dess närhet till E4. Det är vanligt med trafikolyckor dock visar statistik i RSA på nedåtgående siffror. Konsekvenserna av trafikolyckor är stora både vad det gäller direkta konsekvenser som förlorade liv och skadade människor men även risken för att en olycka skulle kunna orsaka utsläpp av farliga ämnen har identifierats.

Skillingaryds skjutfält är en annan utmärkande faktor. Den enskilde måste vara medveten om riskerna med området och en eventuell skogsbrand skulle kunna få mycket allvarliga konsekvenser. Den svenska militärens nya satsning på nationellt försvar gör att det möjligen finns behov av utökat samarbete mellan kommunen och försvarsmakten.

I kommunen finns problem med droger bland unga. Det är allvarligt med tanke på hur drogmissbruk hänger ihop med både brotts-och olycksutveckling. Problemen adresseras särskilt i kommunens lokala brottsförebyggande arbete.

Antalet bränder går ned och medvetenheten hos medborgare förefaller ha ökat. Det är viktigt med fortsatt förebyggande arbete med tanke på de allvarliga konsekvenser en brand har för våra skyddsvärden.

Det sker enligt statistik ett stort antal fallolyckor i kommunen. Möjligen är problemen störst i hemmen även om många olyckor sker inom omsorgen så är upplevelsen bland personalen att dessa trots allt sällan blir allvarliga.

Antalet drunknade i kommunen har varken ökat eller sjunkit. Nationellt sett så är 20 % av de som drunknar små barn. Olyckorna sker ofta i närheten av hemmen i grunda vatten, pooler och dammar. Att höja kunskapsnivån hos den enskilde är en möjlig väg för att försöka förebygga den här typen av olyckor. Kommunen har många sjöar och vattendrag vilket talar för vikten av ett generellt förebyggande arbete.

Suicid är ett stort folkhälsoproblem och i kommunen är andelen män som begår självmord högt. I länet finns särskilda satsningar på att förebygga suicid. Vaggeryd är delaktig i det arbete främst via Räddningstjänsten.

Kommunens invånarantal ökar och precis som i övriga landet med en stigande andel med hög ålder. Den upplevda tryggheten är viktig. Möjligtvis i ännu större grad i takt med att kommunen kanske går mot att bli en kommun människor väljer för att bo även om arbetet ligger på annan ort?

För de samhällsviktiga verksamheterna uppges de kritiska beroendena vara i stort sett desamma hos alla nämligen behov av el, tele, IT, livsmedel och transporter. Personal, kommunikation, IT-system och nyckelkompetens är viktiga resurser för många. Men också behov till externa aktörer som polisen pekas ut särskilt.

Medborgarnas uppfattning om trygghet och säkerhet visar på att det man oroar sig mest för att drabbas av är trafikolycka, brand och fallolycka och sedan drunkning och naturolycka. I samma undersökning uppger medborgarna själva att de under senaste år drabbats av trafikolycka, fallolycka, naturolycka och brand.

En bedömning räddningstjänsten gör med stöd angående området skydd mot olyckor enligt ovan nämnda uppgifter och övrig omvärldsanalys är att insatser i kommunen främst behöver ske för att förebygga fallolyckor. Därefter behövs ett fortsatt fokus inom områdena suicid, trafik, brand och drunkning.

Möjligtvis kan en särskild satsning behövas för att höja medvetandet beträffande ansvar och konsekvenser av naturolyckor.

Risk- och sårbarhetsanalysen, som bedömer även de större sällanhändelserna, indikerar att kommunen behöver stärka upp säkerheten i prioriterade samhällsviktiga verksamheter genom att jobba med kontinuitetshantering för att så långt det är möjligt bibehålla verksamhetens funktionalitet oavsett händelse.

Vad är skyddsvärt?

Vad är en allvarlig händelse eller stor påfrestning för en kommun? Arbetet med samhällsskydd och beredskap ska bidra till såväl individens som samhällets och nationens säkerhet. De värden som ska skyddas utgår från mål formulerade av riksdagen och regeringen¹⁰.

I tidigare nationellt övergripande beredskapsarbete har de nationella säkerhets och beredskapsmålen legat till grund för prioritetsklasser i syfte att identifiera samhällsviktig verksamhet. En sista prioritetsklass innehållande stora sociala och kulturella värden har då lagts till de övriga¹¹ men i senare arbeten på nationell nivå har de tagits bort och istället finns nu även det sista värdet - *nationell suveränitet* med. En orsak till att det inte har funnits med i tidigare skrivningar kan vara att det efter kalla krigets slut inte har ansetts som ett hotat värde. Detta har dock kommit att förändras i och med en förändrad säkerhetspolitisk situation i vår omvärld. Konkret märks denna förändring i bland annat försvarsproposition 2014/15 och bestämmandet om återupptagning av planering för totalförsvaret.

- **Människors liv och hälsa.** Fysisk och psykisk hälsa hos dem som drabbas direkt eller indirekt av en händelse. Omfattar alla människor som har Sverige som hemvist eller uppehåller sig i Sverige eller är svenska medborgare och uppehåller sig utomlands. Människor i andra länder som inte är svenska medborgare eller som inte har Sverige som hemvist omfattas i vissa fall.
- **Samhällets funktionalitet.** Funktionalitet och kontinuitet i det som direkt eller indirekt starkt påverkar samhällsviktig verksamhet och därmed får konsekvenser för människor, företag och andra organisationer.
- **Demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter.** Människors tilltro till demokratin och rättsstaten samt förtroende för samhällets institutioner och det politiska beslutsfattandet, ledningsförmåga på olika nivåer, avsaknad av korruption och rättsövergrepp.
- **Miljö och ekonomiska värden.** Miljön i form av mark, vatten och fysisk miljö, biologisk mångfald, värdefulla natur- och kulturmiljöer samt annat kulturarv i form av fast och lös egendom. Ekonomiska värden i form av privat och offentlig lös och fast egendom samt värdet av produktion av varor och tjänster.
- **Nationell suveränitet.** Kontroll över nationens territorium och över de politiska beslutsprocesserna i landet samt säkrande av nationens försörjning med förnödenheter. Nationell suveränitet kan ses som en förutsättning för att kunna värna övriga värden.

¹⁰ ”att minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet att värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krisituationer inträffar.” <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/krisberedskap/mal-for-krisberedskap/>, 150819

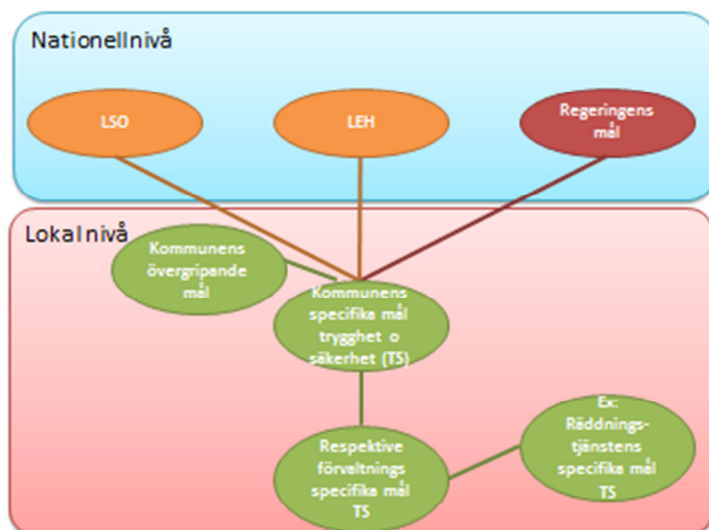
¹¹ Dessa värden är tagna från de prioritetsklasser vilka anges i Förordning (2011:931) om planering för prioritering av samhällsviktiga elanvändare (styrande för planeringsprocessen Styrel)

För en kommun kan det även vara relevant att även fortsättningsvis se till det geografiska områdets *sociala och kulturella värden*.

Värdena som ska skyddas är i grunden likvärdiga och utgångspunkten är därför att de inte ska viktas sinsemellan. Beroende på sammanhanget – under vilka omständigheter de utmanas – kommer de dock att behöva prioriteras på olika sätt.¹²

¹² MSB Gemensamma grunder för samverkan och ledning vid samhällsstörningar, 2014, sid 15

Vision och mål

Vaggeryds kommuns vision

I mitten av 1990 - talet skrev Vaggeryds kommun i sin riskanalys att målet då var det samma som för hundra år sedan, nämligen att *värna människor och egendom för brand och olycka*. Visionen för framtiden var att alla som bodde i kommunen skulle vara medvetna om riskerna i samhället samt ha kunskap för att kunna ingripa för att förebygga en skada eller att begränsa den.

Visionen står sig men med tiden har vårt samhälle blivit mer och mer komplext - så också riskbilden. Ledorden från nationell nivå idag är *skydd av samhällsviktig verksamhet* och *kontinuitetshantering*. Därför handlar beredskapsarbetet i kommunen mycket om att beskriva vilka de samhällskritiska verksamheterna är samt vilka risker som finns och hur man bäst hanterar dem för att upprätthålla kontinuitet.

Den vision som fullmäktige antog 2013 gäller för hela det geografiska området Vaggeryds kommun och lyder:

”En plats för möjligheter formad med tanke och omtanke. Där lusten är vår drivkraft och där glädjen smittar. En plats med stark tradition för gränslöst skapande. Där gemensam vilja och kunskap får livet att lyfta och idéer att bli verklighet. En plats i rörelse som bygger på mångfald och hållbarhet. Där allt är nära och alla har betydelse.”

På många sätt kan visionen ses som en beskrivning av kommunen samtidigt som den är en uttalad önskan och strävan efter ett sätt att få fortsätta vara. Planeringen med trygghets och säkerhetsarbetet behöver – som allt annat arbete i kommunen - ta sikte på visionen.

Regeringens mål för trygghet och säkerhet

De av regeringen nationellt uppsatta målen för samhällets säkerhet och beredskap är:
”att minska risken för olyckor och kriser som hotar vår säkerhet, att värna människors liv och hälsa samt grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter genom att upprätthålla samhällsviktig verksamhet och hindra eller begränsa skador på egendom och miljö då olyckor och krissituationer inträffar.”¹³

Det är upp till kommunen att bryta ned generella nationella mål och skyddsvärden till att bli användbara på den lokala nivån. Ett försök till att precisera dessa något är som följer¹⁴:

- A. Liv och hälsa- Kommunen ska värna invånarnas liv och hälsa. Särskilt fokus på barn och unga, äldre och sjuka.
- B. Grundläggande värden- Kommunen ska stå upp för och skydda de grundläggande värden som demokrati, rättsäkerhet och mänskliga rättigheter utgör.
- C. Samhällets funktionalitet- Viktiga samhällsfunktioner ska vara skyddade och fungera normalt så långt som möjligt oavsett händelse
- D. Stora ekonomiska värden- Kommunen ska värna om stora ekonomiska värden som är samhällsekonomiskt viktiga
- E. Stora miljövärden- Kommunen ska värna stora miljövärden som är viktiga för kommunen och dess invånare
- F. Stora sociala och kulturella värden- Kommunen ska värna stora kulturvärden som är viktiga för kommunen och dess invånare
- G. Nationell suveränitet värnas genom arbete med civil beredskap/krisberedskap

Ur kommunens perspektiv så innebär det att en bedömning i grova drag måste göras vid varje enskild händelse för att avgöra vad som är acceptabelt och vad som inte är det. Med hjälp av en sådan bedömning kan sedan arbetet med trygghet och säkerhet dimensioneras.¹⁵

Vaggeryds kommunmål

Ett av kommunens mål är att **”Kommunen ska vara en god och attraktiv kommun att leva, bo och verka i.”**

Räddningstjänsten utgår ifrån detta mål i sitt arbete med att samordna trygghets- och säkerhetsfrågorna. En tolkning av *god och attraktiv* kan i det här perspektivet mycket väl vara *trygg och säker*.

Vidare siktar arbetet med trygghet och säkerhet in sig på att uppfylla de nationella målen och mer specifikt styrs verksamheten av den lagstiftning som finns på området där LSO och LEH kanske är de mest framträdande.

¹³ <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/krisberedskap/mal-for-krisberedskap/>, 150819

¹⁴ Ur Vaggeryd kommuns RSA 2015 med tillägg nationell suveränitet

¹⁵ Här syftas på ett mer omfattande kontinuitetsarbete

Säkerhetsmål

Räddningstjänsten har med avstamp i detta formulerat följande mer specifika säkerhetsmål för arbetet med trygghet och säkerhet:

- 1. att stärka den enskildes egen förmåga att hantera kriser, olyckor och brott (anknyter till regeringens mål A, C, D, F ovan)**
- 2. en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse (anknyter till regeringens mål A, C, D, E, F ovan)**
- 3. en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris (anknyter till regeringens mål A, B, C, D, E, F ovan)**
- 4. en utvecklingsorienterad omvärldsbevakning som genom att lära av egna och andras erfarenheter värnar kommunens skyddsvärden och attraktivitet**
- 5. genom intern samordning skapa en effektiv helhetshantering och genom extern samverkan skapa uthållig livskraft och slagstyrka**

Nummer 4 och 5 av säkerhetsmålen handlar mer om arbetsätt och relaterar därför inte till något särskilt övergripande mål utan är generella.

Prestations- och effektmål med åtgärdsförslag

Utifrån den riskbild som grundar sig på risk- och sårbarhetsanalysen följer här en beskrivning av vilka prestationer och effekter som är önskvärda inom trygghets- och säkerhetsarbetets olika delar för att uppnå säkerhetsmålen för Vaggeryds kommun. Till varje del finns åtgärdsförslag med utpekade utförare som stöd för det konkreta arbetet.

Krisberedskap

Arbetet med krisberedskap rymmer enligt LEH flera saker. Varje punktområde beskrivs närmre i överenskommelsen mellan SKL och MSB¹⁶. Den första punkten rymmer kommunens risk- och sårbarhetsanalys. Hur kommunen arbetar med övriga områden beskrivs längre fram.

- *risk- och sårbarhetsanalyser*
- planering
- geografiskt områdesansvar
- utbildning och övning
- rapportering
- höjd beredskap

En god krisberedskap syftar till att bygga resiliens i samhället. Med ordet resilient menas i det här programmet till skillnad från robust förmågan att *stå emot* störningar men även klara av en kris, återhämta sig och vidareutvecklas. En förmåga att studsa tillbaka.

Kommunen satsar medvetet på att stärka sin krisberedskap genom ett utåtriktat och brett arbetssätt. Genom F-samverkan bidrar goda kontakter och exempel från övriga länet till kommunens ökade förmåga.

Krishanteringssystemet bygger på ett underifrånperspektiv utifrån ansvars, likhets- och närhetsprincipen

Under vissa förutsättningar och under en begränsad period kan särskilda medel beviljas för att förstärka effekten av samhällets samlade krisberedskap eller den samlade förmågan att hantera kriser. Riksdagen anslår därför årligen cirka 1,1 miljarder kronor till sådana insatser genom anslag 2:4 Krisberedskap. En mer detaljerad beskrivning av Vaggeryds kommuns användning av ersättningen finns att läsa under Bilaga1.

Kommunens krisberedskap baseras dels på förmågan att *motstå störningar* – förebygga olyckor och kriser dels förmågan att *hantera* olika nödlägen. Att säkerställa kontinuitet i samhällsviktiga verksamheter är fundamentalt för vår förmåga att motstå störningar. Samhällsviktiga verksamheter är sådana verksamheter som behövs för att vårt samhälle ska fungera, så som vatten, sjukvård eller elförsörjning. Om det blir störningar i dessa drabbas

16

Överenskommelse om kommunernas krisberedskap - Preciserings av mål och ersättning för uppgifter i LEH, SKL, MSB 2013

ofta kommunens invånare på olika sätt, ibland medför störningarna stora konsekvenser. Därför är det angeläget att verksamheterna fungerar oavsett vad som inträffar i kommunen.

Det handlar om dels verksamheter som måste fungera för att vi inte ska hamna i allvarliga kriser, dels de som ska hantera kriser när de väl inträffar.¹⁷

Exempel på verksamheter som måste fungera i förebyggande syfte är energiförsörjning, vattenförsörjning, elektroniska kommunikationer, betalningssystem, samt hälso- och sjukvård.

Verksamheter som är särskilt viktiga för att kunna *hantera* en kris är ex information till allmänheten och samordning av krisarbetet.

I kommunens förvaltningar och verksamheter pågår redan i olika grad ett arbete med att stärka kontinuiteten. Kommunens kvalitetsarbete är nära besläktat med kontinuitetsplanering. Vissa verksamheter - som vatten och avlopp har ett bra system för att upptäcka avbrott och sörja för kontinuitet. Arbetet behöver dock dokumenteras och lyftas upp till central nivå och samordning inom organisationen för att på ett samlat sätt. De goda exemplen behöver bli synliga för de verksamheter som ligger i startgroparna.

Samhällsviktig verksamhet drivs i många fall av kommunen, men det finns även andra aktörer. Kommunen behöver därför samverka med externa aktörer inom det geografiska området. Ofta är olika verksamheter beroende av varandra så att störningar i en verksamhet leder till avbrott i andra, till exempel kan strömavbrott leda till andra störningar då det mesta är beroende av el idag.

För att upprätthålla de samhällsviktiga verksamheterna vid olika händelser krävs ett ständigt pågående arbete med identifiering av, planering och hantering för hur samhällsviktiga verksamheter ska kunna bedrivas kontinuerligt oavsett händelse och oavsett ägare.

Det har i den underliggande risk- och sårbarhetsanalysen konstaterats att Räddningstjänsten är per definition en samhällsviktig verksamhet i kommunen liksom barn- och skolbarnomsorg, vård- och omsorg inklusive social omsorg, kommunalteknisk försörjning och kommunens krisledning.

Personal, kommunikation, IT-system och nyckelkompetens är alla exempel på viktiga resurser för verksamheterna. Kritiska beroenden finns främst till el, tele, IT, livsmedel och transporter också beroende till externa aktörer som polisen pekas särskilt ut i 2015 års RSA.

För räddningstjänsten är t.ex. rekrytering av personal en stor utmaning som ständigt behöver arbetas med för att upprätthålla en för kommunen kritisk funktion.

¹⁷ MSB faktablad feb 2015 Skydd av samhällsviktig verksamhet
<https://www.msb.se/RibData/Filer/pdf/27529.pdf>

Ett systematiskt arbete med att identifiera och planera för kontinuitet i övriga kritiska funktioner i alla samhällsviktiga verksamheter kommer sannolikt att prägla trygghets – och säkerhetsarbetet i många år framöver.

Prestationsmål: Identifierat behov av reservkraft, utpekade alternativa driftmiljöer för samhällsviktiga system, upprättad grundberedskap för att hantera tillfälliga bortfall av ström, telefoni och vatten

Effektmål: Kommunen har kontinuitetshantering som etablerat systematiskt arbetssätt i de kommunala samhällsviktiga verksamheterna.

Åtgärdsförslag:

Omvärldsbevakning- för att hålla de samhällsviktiga verksamheterna uppdaterade om utveckling av risker och hot inom respektive område.

Stödja de samhällsviktiga verksamheterna med att ta fram kontinuitetsplaner för viktiga processer.

- Utred behov av reservkraft
- Alternativa driftmiljöer för samhällsviktiga system

Stödja verksamheterna med att identifiera fler riskkällor. På så sätt kan ändringar och justeringar skrivas och arbetas in i eventuella befintliga krisplaner.

Identifiera vad som är sociala och kulturella värden i kommunen

Uppdatera kunskaperna kring konsekvenserna av en eventuell skogsbrand på skjutfältet

Den enskildes beredskap

Kunskapen om hur man skapar en egen beredskap är sannolikt låg bland invånarna och därför är det viktigt att nå ut med information om det egna ansvaret vid en kris.

Prestationsmål: Arbeta medvetandehöjande angående det egna ansvaret i kris.

Effektmål: Ökad beredskap hos de boende och företag i kommunen.

Åtgärdsförslag:

Upprätta plan för nödvatten och servicepunkter i kommunen.

Påbörja utbildning och informationskampanj angående individens eget ansvar i en kris.

Planering - Krisledning

Kommunens krisorganisation ska likna den normala organisationen så mycket som möjligt och kriser ska i första hand hanteras av ordinarie verksamhet.

I kommunen skall det finnas en nämnd för att fullgöra uppgifter under extraordinära händelser (krisledningsnämnd), enligt lag (2006:544) om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

Kommunstyrelsens utgör kommunens krisledningsnämnd. Som krisledningsnämnd delegerar kommunstyrelsen till kommunstyrelsens arbetsutskott att fatta beslut. Regler för krisledningsnämnden framgår nedan. I övrigt gäller kommunallagens bestämmelser.

En kommun med god krisledningsförmåga uppnås genom

- att en fungerande omvärldsanalys och larmmottagning ser till att potentiella risker bedöms
- att den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden också gör det i en krissituation
- att under en kris så långt som möjligt bygga på det som gäller som vid normala förhållanden

Prestationsmål: Samordning och att en samlad lägesbild finns i hela organisationen och det geografiska området.

Effektmål: Bättre förutsättningar för att leda i krisen samt rapportera rätt.

Åtgärdsförslag:

GIS- utveckla verktyget för att underlätta beredskapsarbetet

Hur vill kommunen använda sig av frivilliga vid framtida kriser? Planera för hur spontanfrivilliga ska tas om hand vid en händelse.

Stöd till drabbade – POSOM

Vid en svår händelse är det viktigt att den drabbade får stöd av anhöriga, skolpersonal, arbetskamrater, arbetsgivare, frivilliga organisationer, trossamfund eller vårdinrättningar. Arbetsgivare och verksamhetsansvariga måste i förväg planera för omhändertagande vid kriser och har etablerade kontakter med företagshälsovård och andra liknande resurser.

I kommun finns en krisstödsverksamhet, benämnd POSOM (Psykiskt och socialt omhändertagande). Syftet med POSOM är att förebygga långsiktig psykisk ohälsa genom att erbjuda och organisera krisstöd i akuta situationer. Det kan handla om större trafikolyckor med många inblandade eller bränder med flera döda eller skadade.

POSOM består av en ledningsgrupp där räddningstjänsten, individ- och familjeomsorgsförvaltningen och barn- och utbildningsförvaltningen ingår. I gruppen sitter även representanter från polisen, kommunens vårdcentraler och ekumeniska råd. Till ledningsgruppen finns ett antal stödpersoner som kontaktas när behov uppstår.

Sammanställande och kontaktperson för kommunens POSOM är brandingenjör i beredskap i rollen som TiB.

En kommun med bra omhändertagande vid kriser uppnås genom

- att drabbade får stöd av anhöriga, skolpersonal, arbetskamrater, arbetsgivare, frivilligorganisationer, trossamfund och vårdinrättningar
- att arbetsgivare och verksamhetsansvariga i förväg planerar för omhändertagande vid kriser och har etablerade kontakter med företagshälsovård och andra liknande resurser
- att kommunen samordnar behov av krisstöd vid omfattande händelser
- att kommunen upprättar informations- och stödcentrum samt samverkar med övriga organisationer som berörs av en svår händelse.

Prestationsmål: Ett utvecklat arbete med att bedöma behov av insatser efter inträffade händelser.

Effektmål: Bättre kvalitet på det krisstödjande arbetet.

Åtgärdsförslag: Förbereda material och rutiner för att kunna ge information och stöd vid händelse.

Geografiskt områdesansvar

Området rör sig mellan det förebyggande och hanterande arbetet. För kommunen innebär det ett ansvar att initiera samverkan mellan olika aktörer i kommunen som agerar när en kris inträffar. Att samordna aktörernas verksamhet och att samordna information dem emellan men även den information som lämnar kommunen.

Prestationsmål: Ökad kännedom om varandras förmåga och ansvar bland de olika aktörerna. Samlad syn hos relevanta aktörer i kommunen om vad en kris är och hur den ska hanteras och kommuniceras.

Effektmål: En effektivare samverkan för beredskap och hantering av kriser.

Åtgärdsförslag:

- Skapa forum för lokal krissamverkan
- Insatser för att medvetandegöra individens eget ansvar vid kris
- Framtagande av kriskommunikationsplan i Vaggeryds kommun och revidering av Informationsplan vid extraordinär händelse i Vaggeryds kommun
- Framtagande av rutiner för rapportering av lägesbild till Länsstyrelsen vid kris
- Skapa en metod/arbetssätt för hur lär vi av händelser i vår kommun och andras.

Utbildning och övning

Kommunen ansvarar för att personal och förtroendevalda har den utbildning och övning som krävs för att kunna lösa sina uppgifter vid en extraordinär händelse. Enligt den överenskommelse som träffats av MSB och SKL är målet med kommunens arbete inom området att det ska finnas en regelbundet utbildad och övad krisorganisation där beredskapsfunktioner inom ex kommunalteknisk försörjning och kristöd ingår.

Utifrån de brister som framkommer i RSA ska två övningar ske under mandatperioden och kommunens krisledningsnämnd ska övas minst en gång under samma period. Övningarna ska utvärderas avseende styrkor och svagheter vad det gäller kommunens egen krisberedskap och förmåga till samverkan med andra aktörer.

Prestationsmål: Upprätthålla en regelbundet utbildad och övad krisorganisation där beredskapsfunktioner inom ex. kommunalteknisk försörjning och kristöd ingår. Genomföra utbildningar utifrån lokala behov och med hänsyn till upplägg på länsnivå.

Effektmål: Ökad kunskap hos kommunens politiker och tjänstemän om deras roller och ansvar, samt om innebörden av det geografiska områdesansvaret liksom en ökad krishanteringsförmåga. Samt en regelbundet utbildad och övad krisorganisation där beredskapsfunktioner inom ex. kommunalteknisk försörjning och kristöd ingår.

Planering för övning och utbildning 2016-2018

	UTBILDNING	ÖVNING
VT 2016	Raket utbildning för krisledningsgrupp (F-samverkan)	Dödligt våld i skola för skolledare
HT 2016	Den drabbades perspektiv (F-samverkan) Beslutsfattande i dynamiska miljöer (F-samverkans regi) Samverkan och ledning i Jönköpings län (F-samverkan)	
VT 2017	Krisledningsnämndens ansvar – för krisledningsnämnden (lokalt)	Övning krisledningsnämnd
HT 2017	Frivilligverksamhet resurs i krisutbildning för krisledningsnämnd och krisledningsgrupp	Övning krisledningsgrupp- hur hantera frivilligkrafter?
VT 2018	Vad är civilt försvar?- utbildning för krisledningsnämnd och krisledningsgrupp	Ev. övning med krisledningsnämnd med hjälp av Försvarsmakten ur perspektivet civilt försvar.
HT 2018		Regional övning ej specificerad än (F-samverkan)

Rapportering

Prestationsmål: Det ska finnas en gemensam utbildnings- och övningsprocess för berörda aktörer och verksamheter rörande Rakel, WIS och liknande krisstödsystem.

Effektmål: En bättre förmåga att kommunicera mellan kommunens aktörer och mellan kommunen och länets övriga aktörer, såväl till vardags som vid samhällsstörningar.

Åtgärdsförslag:

- utveckling av kommunikationen med berörda aktörer vid kris
- inventering av behovet av RAKEL inom kommunal verksamhet- både i vardagsarbetet och vid kris
- WIS utbildningar för krisorganisationen

Räddningstjänst

Räddningstjänstens uppdrag är att verka för en trygg och säker miljö i Vaggeryds kommun genom att bland annat genomföra skadeavhjälpanse insatser. Räddningstjänsten har i uppdrag att samordna kommunens arbete med skydd mot olyckor, internt skydd och extraordinär händelse inklusive civilt försvar.

Kommunstyrelsen är den nämnd och Räddningstjänsten den förvaltning som organiserar räddningstjänst som kommunen enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor ska svara för. I förvaltningen ska det finnas en räddningschef med en ställföreträdande räddningschef som ersättare. Under höjd beredskap svarar räddningstjänsten enligt Lagen (2003:778) om skydd mot olyckor för kommunal räddningstjänst.

Räddningstjänstens uppbyggnad är mer beskriven i detalj i delprogram skadeavhjälpanse verksamhet. De insatser Räddningstjänsten utför ska komplettera den enskildes förmåga. Organisationen är byggd för att snabbt kunna öka en insats omfattning beroende på händelse. Den samverkan som sker inom RäddsamF bidrar till en sådan flexibel förmåga.

För att behålla en god förmåga är det viktigt att kommunen

- prioriterar snabb respons med hög precision, rätt saker i rätt tid
- ser till att tillräckliga resurser finns för att möta riskbilden
- inriktar insatserna på att rädda människor, egendom och miljö
- snabbt kan förmedla hjälpbehov till enheter som kan vara snabbt på plats

Prestationsmål: Ökad samverkan med räddningstjänster och myndigheter inom F-samverkan

Utvecklad ledning och resurser för insatser vid omfattande händelser.

Utveckla möjlighet att ta emot nationell- och internationell hjälp.

Effekt: En mer effektiv räddningstjänst

Åtgärdsförslag: Kontinuerligt uppdatera personal om den lokala riskbilden enligt genomförd omvärldsbevakning.

Öva personal för insatser i händelse av höjd beredskap

Utveckla förmåga att ta emot nationell och internationell hjälp

Skade- och olycksförebyggande arbete

Grundläggande för ett gott olycksförebyggande arbete i kommunen är en hög generell nivå inom de olika områdena:

- *Brandsäkerhet*
- *Riskhänsyn i den fysiska planeringen*
- *Miljösäkerhet*
- *Trafiksäkerhet*
- *Vattensäkerhet (motverka drunkningstillbud)*

Samt arbetet med att motverka

- *Suicid*
- *Övriga olyckor som fallolyckor*

Prestationsmål: Arbetet med trygghet och säkerhet ska under perioden arbeta mer fokuserat med att väga in de grundläggande områdena i arbetet. Det vill säga i de olika grupper där säkerhetsfrågor behandlas för att bidra med ett säkerhetsperspektiv ska varje område tas upp och relevansen får bedömas vid varje enskilt tillfälle.

Effektmål: Vid slutet av mandatperioden kommer den samlade bilden kunna läggas ihop med den statistik som finns inom vissa områden och på så sätt underlätta styrningen av det förebyggande arbetet. Inriktningen stämmer överens med föregående programs intention då särskild satsning under mandatperioden var att:

Åtgärdsförslag:

Ta kontinuerlig hänsyn till brandsäkerhet, fysisk planering, miljösäkerhet, trafiksäkerhet, vattensäkerhet, suicid och andra olyckor som fallolyckor i det löpande säkerhetsarbetet. Ytterligare utveckla brandskyddet hos äldre och funktionsnedsatta, bland annat genom att beakta brandfrågor i biståndsbedömning utarbeta rutiner för hur riskhänsyn ytterligare skulle kunna beaktas i fysisk planering

Särskilt utreda det ökande antalet fallolyckor i kommunen. Var inträffar de? Vad beror de på? Var ska åtgärder sättas in?

Öka kunskapen om nödvändigheten för klimatanpassning – inte bara inom fysisk planering utan för alla kommunala verksamheter och enskilda.

Informera om vattensäkerhet särskilt för barn och unga

Kommunen bedriver sitt skade- och olycksförebyggande arbete främst genom

- *Tillsyn*
- *Intern riskhantering*
- *Information*
- *Utbildning*
- *Rådgivning*

Räddningstjänstens skadeförebyggande arbete vad gäller *tillsyn* syftar till att minimera risken för händelser med katastrofala konsekvenser. Med katastrofala konsekvenser avses döda människor, stora ekonomiska/materiella skador eller stora miljömässiga konsekvenser. Verksamheter som ska tillsynas identifieras utifrån dessa kriterier från räddningstjänstens befintliga register över verksamheter samt från "tips" från andra. Räddningstjänsten utgår därför inte från kvantiteten tillsyner per år utan fokuserar på att rätt verksamheter tillsynas med god kvalitet och uppföljning. Tillsynsmetodiken följer gällande lagstiftningar och den tillämpning som MSB arbetat fram. Detta för att säkerställa såväl kvalitet i bedömningar som formalia. Den tillsyn som sker i form av brandskyddskontroller planeras enligt de frister för brandskyddskontroll som MSB utfärdat. Planering och genomförande utförs av den entreprenör som kommunen upphandlat och uppföljningen sker gemensamt av räddningstjänsten och entreprenören.

Rengöring av eldstäder sker också utifrån de frister som MSB arbetat fram. I huvudsak utförs rengöring av eldstäder av den entreprenör som kommunen upphandlat. Lagstiftningen ger också utrymme för enskilda att, efter beviljat tillstånd, på egen fastighet antingen själva utföra rengöringen eller låta annan sakkunnig utföra den.

Räddningstjänsten vill vara generös med *information och rådgivning* vad gäller skadeförebyggande ärenden. Detta syftar främst till att minimera risken för händelser med mindre konsekvenser men omfattar även händelser med större konsekvenser. Rådgivning sker i huvudsak efter förfrågan från den enskilde och ska tydligt uppfattas vara åtskilt från tillsyn.

Mest utvecklat är arbetet inom det brandförebyggande området och förebyggande av suicid.

Att planera räddningstjänstens brandförebyggande arbete baserat på statistik från inträffade händelser i enbart Vaggeryds kommun är inte tillräckligt. Det statistiska underlaget är inte tillräckligt omfattande för att kunna dra så detaljerade slutsatser. Det går inte att peka ut särskilt utsatta miljöer eller områden. Inte heller vanligt förekommande brandorsaker eller startföremål. Istället måste Vaggeryds kommun förlita sig till regional och nationell statistik och tillämpa den utifrån de lokala förutsättningarna. För att den regionala och nationella statistiken ska bli användbar levererar räddningstjänsten fortlöpande in datamaterial till MSB.

Effekter av tillsyn (som i Vaggeryds kommun syftar till att förebygga bränder med katastrofala följder) kan inte mätas över en mandatperiod utan måste kanske ses på 10-20 års sikt. Särskilt mot bakgrund av den begränsade frekvens av bränder som räddningstjänsten Vaggeryds kommun responderar på.

De olika delarna av det förebyggande arbetet beskrivs närmre i *delprogram förebyggande insatser*¹⁸.

I 2015 års risk-och sårbarhetsanalys visade statistiken på att antalet fallolyckor stiger i kommunen. Fallolyckor finns därför specifikt med i tabellen över åtgärdsförslag.

¹⁸ Finns bilagt Handlingsprogrammet.

För att säkerställa en god grundläggande nivå behöver ett kontinuerligt arbete fortgå inom de olika områdena.

Brandsäkerhet i kommunen uppnås genom

- att den enskilde har god kunskap om och tar ansvar för sin brandsäkerhet
- att varje bostad har fungerande brandvarnare
- goda utrymningsmöjligheter
- fungerande skydd mot brandspridning mellan fastigheter såväl inom som mellan byggnader

Prestationsmål för kommunen:

- stödjer den enskilde genom utbildning, rådgivning och information
- kontrollerar brandsäkerheten genom tillsyn av den enskildes efterlevnad av lagkrav på brandskydd
- ansvarar för sotning och brandskyddskontroll av eldstäder
- RTJ vill vara en naturlig expertpartner för aktörer inom kommunens geografiska område vad gäller brandsäkerhet.

Effektmål: Större brandsäkerhet generellt

Inga särskilda åtgärder planerade utöver ordinarie verksamhet.

Trafiksäkerhet i kommunen uppnås genom

- att alla trafikanter visar hänsyn och respekterar gällande bestämmelser.
- god hastighetsefterlevnad, hög bältesanvändning och trafiknykterhet
- att oskyddade trafikanter syns bra i mörker och att hjälmanvändning vid cykel, moped och motorcykelfärd är hög.
- att trafikmiljön utformas för att uppnå hög säkerhet.

Prestationsmål: planerar, utformar samt anpassar underhåll och drift av det kommunala vägnätet för att motverka risken för allvarliga olyckor.

- aktivt arbetar med information och beteendepåverkan, särskilt bland ungdomar.
- driver ett aktivt analys- och olycksundersökningsarbete i syfte att hitta, och om möjligt åtgärda, återkommande risker i trafiken.

Effektmål: Tryggare trafikmiljö

Inga särskilda åtgärder planerade utöver ordinarie verksamhet. Analys av risker i trafiken görs bl.a. i samarbete med polisen i det brottsförebyggande rådet.

Vattensäkerhet i kommunen uppnås genom

- att den enskilde använder flytväst vid aktiviteter på vatten
- att den enskilde kan simma
- att fastighetsägare och verksamhetsutövare ser till att det är god tillgång till livräddningsutrustning vid platser för vattenaktivitet

Prestationsmål

- bedriver simundervisning för alla elever så att de kan nå simkunnighetsmålen i läroplanen
- tillhandahåller flytvästar för korttidsuthyrning
- tillhandahåller och underhåller livräddningsutrustning på kommunal mark

Effektmål: Ökad möjlighet för den enskilda att ta ansvar för sin egen säkerhet vid vatten.

Inga särskilda åtgärder utöver ordinarie verksamhet planerade.

En kommun där bra riskhänsyn i den fysiska planeringen finns nås genom

- att ny bebyggelse förläggs på platser utan omfattande risker eller att särskilda riskreducerade åtgärder vidtas.
- ökad kunskap om risker hos planerare projektörer och entreprenörer
- att återkommande riskbedömningar och analyser genomförs

Kommunens nyss påbörjade arbete med klimatanpassning är en viktig del av den fysiska planeringen.

Prestationsmål:

- Fortsatt riskhänsyn i såväl plan- som bygglovsprocessen
- Genomförda översvämnings- och ras/skredstudier

Effektmål: Säkrare bebyggelse i kommunen.

En kommun med mindre antal suicid nås genom¹⁹

- insatser som främjar goda livschanser för mindre gynnade grupper
- minskad alkoholkonsumtion i befolkningen och i högriskgrupper för självmord
- minskad tillgänglighet till medel och metoder för självmord
- självmordsprevention som hantering av psykologiska misstag
- medicinska, psykologiska och psykosociala insatser
- spridning av kunskap om evidensbaserade metoder för att minska självmord
- kompetenshöjning av personal och andra nyckelpersoner i vård och omhändertagande av personer med självmordsproblematik
- händelseanalys av Lex Maria anmälningar
- stöd till frivilligorganisationer

Prestationsmål: Kommunen bedriver ett aktivt arbete med att minska antalet suicid och suicidförsök enligt nationellt framtagna strategier

Effektmål: En kommun med mindre antal suicid

Brottsförebyggande arbete

¹⁹ Se "Övergripande strategier och arbeten" delprogram förebyggande insatser 2015

Det brottsförebyggande arbetet behandlas särskilt i kommunens lokala brottsförebyggande råd (BRÅ) med tillhörande handlingsprogram. Det är även önskvärt att det nya arbetsområdet mot våldsbejakande extremism kommer att få sin hemvist där.

Internt skydd

Räddningstjänsten genomför kontinuerligt säkerhetsutbildningar för all personal i kommunen. En del av det interna skyddet handlar om arbetsmiljöfrågor med förebyggande arbete mot hot och våld.

Prestationsmål: På nytt starta upp kommunens säkerhetsgrupp.

Effektmål: Det finns ett naturligt forum för att arbeta med frågorna

Åtgärdsförslag: Kommunledningskontoret tar tillsammans med Räddningstjänsten initiativet till en sådan omstart.

Skapa ett system för lokal incidentrapportering i syfte att bättre kunna styra det förebyggande arbetet

Ökat fokus på informationssäkerhet för att stärka kontinuitet i de samhällsviktiga verksamheterna

Utbilda omsorgspersonal i tema suicid och våld i nära relationer

Civilt försvar

Civilt försvar är ingen organisation utan den verksamhet som ansvariga aktörer genomför i syfte att möjliggöra för samhället att klara av en situation med höjd beredskap. I händelse av allvarliga incidenter och hot mot Sveriges säkerhet och nationella intressen kan regeringen fatta beslut om höjd beredskap. Höjd beredskap är antingen skärpt beredskap eller högsta beredskap. Är Sverige i krig råder högsta beredskap.

Enligt regeringens försvarspolitiska inriktning 2016-2020 ska planeringen för civilt försvar nu återupptas. Planeringsarbetet ska utgå från att förmågan att hantera kriser i samhället i fredstid också ska ge en grundläggande förmåga att hantera krigssituationer. Strukturer och processer som används inom krisberedskapen bör så långt möjligt även användas i planeringen av det civila försvaret.

Det nationella målet för det civila försvaret ska från och med 2016 vara att:

- värna civilbefolkningen,
- säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna och
- bidra till Försvarsmaktens förmåga vid ett väpnat angrepp eller krig i vår omvärld.

För kommunerna innebär återupptagningen troligen främst ett fortsatt fokus på att identifiera och kontinuitetshandera samhällsviktiga verksamheter. MSB, länsstyrelserna och de så kallade bevakningsansvariga myndigheterna är de som först berörs under perioden 2016-2020. Med tiden kommer det stå mer klart även för kommunerna vad detta innebär.

I Vaggeryds kommun är det säkerhets- och beredskapssamordnaren som samordnar arbetet och hanterar information främst från länsstyrelsen men även övriga aktörer i F-samverkan där försvarsmakten ingår.

Kommunens organisation vid extraordinära händelser utgör grunden för förmågan under höjd beredskap. Det säkerhetspolitiska läget har under de senare åren försämrats med växande orosmoment i världen. Under mandatperioden bör därför en säkerhetspolitisk analys med åtgärder tas fram.

Krisledningsnämnden ska också utbildas i kommunens uppgift vid höjd beredskap under mandatperioden.

Inom området höjd beredskap planeras följande åtgärder under mandatperioden:

- Upprätthållande av VMA- funktionen
- Utbildning för krisledning och krisledningsnämnden avseende kommunens uppgift vid höjd beredskap

Prestationsmål: Sprida kunskap genom utbildning, informationstillfällen och övning om civilt försvar till politiker och tjänstemän

Effektmål: Bättre kunna bidra till samhällets samlade förmåga.

Åtgärdsförslag: Utbildning enligt utbildningsplan samt kunskapsspridning till insatspersonal inom Räddningstjänsten som redan nämnts. Åtgärdsförslag

Arbete och åtgärder för att reducera risker och sårbarheter

Utifrån risk och sårbarhetsanalys 2015 har ett antal områden identifierats som Vaggeryds kommun ska arbeta med under mandatperioden. De sammanställs nedan i tabellform i samma ordning som de beskrivs i dokumentet.

Förslag till åtgärder	Huvudsaklig utförare	Samverkande	Relaterade mål
<i>Krisberedskap</i>			
1. Omvärldsbevakning- för att hålla de samhällsviktiga verksamheterna uppdaterade om utveckling av risker och hot inom respektive område.	Räddningstjänst	F-samverkan	4 en utvecklingsorienterad omvärldsbevakning som genom att lära av egna och andras erfarenheter värnar kommunens skyddsvärden och attraktivitet
2. Stödja de samhällsviktiga verksamheterna med att ta fram kontinuitetsplaner för viktiga processer. – Utred behov av reservkraft – Alternativa driftmiljöer för samhällsviktiga system	Räddningstjänst		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
3. Upprätta plan för nödvatten och servicepunkter i kommunen	Tekniska kontoret		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
4. Påbörja utbildning och informationskampanj angående individens eget ansvar i en kris.	Räddningstjänst Kommunledning sktoret		1 att stärka den enskildes egen förmåga att hantera kriser, olyckor och brott
5. Stödja verksamheterna med att identifiera fler riskkällor. På så sätt kan ändringar och justeringar skrivas och arbetas in i eventuella befintliga krisplaner.	Räddningstjänst		2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse

Förslag till åtgärder	Huvudsaklig utförare	Samverkande	Relaterade mål
6. Identifiera vad som är sociala och kulturella värden i kommunen	Kultur- och fritidsförvaltningen		3 <i>en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris</i>
7. Uppdatera kunskaperna kring konsekvenserna av en ev. skogsbrand på skjutfältet	Räddningstjänst	Försvarsmakten Länsstyrelsen	3 <i>en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris</i>
<i>Planering - Krisledning</i>			
8. GIS (System för geografisk information) - utveckla verktyget för att underlätta beredskapsarbetet	Kommunledning sktoret	Räddningstjänst	3 <i>en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris</i>
9. Hur vill kommunen använda sig av frivilliga vid framtida kriser? Planera för hur spontanfrivilliga ska tas om hand vid en händelse.	Räddningstjänst Kommunledning sktoret		3 <i>en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris</i>
<i>Stöd till drabbade – POSOM</i>			
10. Förbereda material och rutiner för att kunna ge information och stöd vid en kris/ svår händelse.	POSOM ledningsgrupp		3 <i>en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris</i>

Förslag till åtgärder	Huvudsaklig utförare	Samverkande	Relaterade mål
<i>Geografiskt områdesansvar</i>			
11. Skapa forum för lokal krissamverkan, privat-offentlig	Räddningstjänst		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
12. Insatser för att medvetandegöra individens eget ansvar vid kris	Räddningstjänst	Kommunledning skottoret	1 att stärka den enskildes egen förmåga att hantera kriser, olyckor och brott
13. Framtagande av kriskommunikationsplan i Vaggeryds kommun och revidering av Informationsplan vid extraordinär händelse i Vaggeryds kommun	Kommunledning skottoret		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
14. Framtagande av rutiner för rapportering av lägesbild till Länsstyrelsen vid kris	Räddningstjänst		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
15. Skapa en metod/arbetsätt för hur lär vi av händelser i vår kommun och andras.	Räddningstjänst	F-samverkan	3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris

Förslag till åtgärder	Huvudsaklig utförare	Samverkande	Relaterade mål
Rapportering			
16. Utveckling av kommunikationen med berörda aktörer vid kris	Kommunledning skottoret		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
17. Inventering av behovet av RAKEL inom kommunal verksamhet- både i vardagsarbetet och vid kris	Räddningstjänst		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
18. WIS utbildningar för krisorganisationen	Räddningstjänst Kommunledning skottoret		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
Räddningstjänst			
19. Kontinuerligt uppdatera räddningstjänstens insatspersonal om den lokala riskbilden enligt genomförd omvärldsbevakning.	Räddningstjänst		2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse
20. Öva insatspersonal för insatser i händelse av höjd beredskap	Räddningstjänst		3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
21. Utveckla förmåga att ta emot nationell och internationell hjälp	Räddningstjänst	F-samverkan	3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris

Förslag till åtgärder	Huvudsaklig utförare	Samverkande	Relaterade mål
Skade- och olycksförebyggande arbete			
22. Ta kontinuerlig hänsyn till brandsäkerhet, fysisk planering, miljösäkerhet, trafiksäkerhet, vattensäkerhet, suicid och andra olyckor som fallolyckor i det löpande säkerhetsarbetet.	Räddningstjänst		2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse
23. Ytterligare utveckla brandskyddet hos äldre och funktionsnedsatta (bland annat genom att beakta brandfrågor i biståndsbedömning samt utarbeta rutiner för hur riskhänsyn ytterligare skulle kunna beaktas i fysisk planering)	Räddningstjänst Vård- och omsorgsförvaltningen, Fastighetskontoret		2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse
24. Särskilt utreda det ökande antalet fallolyckor i kommunen. Var inträffar de? Vad beror de på? Var ska åtgärder sättas in?	Räddningstjänst Vård- och omsorgsförvaltningen, Tekniska kontoret		2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse
25. Öka kunskapen om nödvändigheten för klimatanpassning – inte bara inom fysisk planering utan för alla kommunala verksamheter och enskilda.	Räddningstjänst Vård- och omsorgsförvaltningen, Miljö- och byggförvaltningen, Tekniska kontoret		2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse 3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris 1 att stärka den enskildes egen förmåga att hantera kriser, olyckor och brott

Förslag till åtgärder	Huvudsaklig utförare	Samverkande	Relaterade mål
26. Informera om vattensäkerhet särskilt för barn och unga	Kultur- och fritidsförvaltningen, Räddningstjänst		1 att stärka den enskildes egen förmåga att hantera kriser, olyckor och brott
<i>Internt skydd</i>			
27. Omstart av kommunens säkerhetsgrupp för frågor ang. intern säkerhet	Kommunledning skottoret, Räddningstjänst en	Kommunens ledningsgrupp	2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse
28. Skapa ett system för lokal incidentrapportering i syfte att bättre kunna styra det förebyggande arbetet	Räddningstjänst	Kommunledning skottoret	2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse
29. Ökat fokus på informationssäkerhet för att stärka kontinuitet i de samhällsviktiga verksamheterna	Kommunens ledningsgrupp, Räddningstjänst en	Kommunledning skottoret	3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris
30. Utbilda omsorgspersonal i tema suicid och våld i nära relationer	Vård- och omsorgsförvaltningen	Räddningstjänst	2 en god förmåga att hantera frekvent förekommande kriser, olyckor och brott såväl före som under och efter en inträffad händelse 1 att stärka den enskildes egen förmåga att hantera kriser, olyckor och brott
<i>Civilt försvar</i>			
31. Utbildning enligt utbildningsplan samt kunskapsspridning till insatspersonal inom Räddningstjänsten om civilt försvar	Räddningstjänst en	Försvarsmakten Länsstyrelsen	3 en väl genomtänkt krishanteringsorganisation och förmåga som klarar av att anpassa sig till allt från vardagliga händelser till de som succesivt utvecklas till en stor påfrestning men även en hastigt uppkommen kris

Utvecklingsarbete inför nästkommande program

Säkerhetssamordnaren behöver tillsammans med Kommunstyrelsen (KS) fastställa hur säkerhetsarbetet ska följas upp och utvärderas enligt följande frågor:

- Vilka mål och åtgärder ska följas upp och med vilken periodicitet?
- Vem är ansvarig för uppföljningen och till vem ska den redovisas?
- Hur kommer utvärdering att ske?

Ett dokument ”Uppföljning säkerhetsarbete enligt handlingsprogram ” ska beslutas av KS innan mandatperiodens slut.

Bilaga 1 Hur jobbar Vaggeryds kommun med krisberedskap? – Användning av statlig ersättning

Användning av ersättningen från anslag 2:4 kommer att under mandatperioden 2016-2019 användas på följande sätt i Vaggeryds kommun:

- Huvudfinansiering av lön till samordnare vars uppdrag är att ta fram styrdokument, risk- och sårbarhetsanalyser, genomföra övningar och utbildningar samt formera och sammankalla lokala samverkansgrupper inom beredskaps/säkerhetsområdet
- Planering och genomförande av utbildningsinsatser inom krisberedskapsområdet
- Planering och genomförande av krisövningar under mandatperioden
- Underhåll av utomhusvarning (VMA viktigt meddelande till allmänheten) för att kunna varna allmänheten vid olika typer av faror
- Samverkansåtgärder på läns- och kommunnivå inom olika områden: analys flyktingströmmar, informationssäkerhet, våldsbejakande extremism

Samverkansersättning

Under förutsättning att Sveriges kommuner fullgjort sina grundläggande uppgifter inom krisberedskapssystemet – så som det beskrivs i avtalet mellan SKL och MSB – utgår även en årlig ersättning från staten för att stimulera samverkan. För Vaggeryd innebär det en ersättning med 2,10kr/invånare. De extra medlen används till att skapa fokus för säkerhets- och beredskapssamordnarens arbetsinsatser mot samverkansåtgärder på läns- och kommunnivå. Det innebär att uppgifter som bygger på samordning inom krisberedskapsområdet prioriteras så ofta det är möjligt. Under hösten 2015 har kommunens samordnare t.ex. bidragit till länets analysgrupp för flyktingströmmar. Räddningstjänsten anser att den här sortens prioriteringar ger mycket mer tillbaka till kommunen utöver den extra ersättningen. Ett uppbyggt kontaktnät där kunskap och information delas generöst är mycket värdefullt såväl i vardag som i kris.

Under 2015 har ersättningen från staten om ca 487 000 kr till Vaggeryds kommun för uppgifter i krishanteringssystemet delats upp enligt följande:

Ersättning för utomhusvarning – löpande arbete med VMA systemet	ca 12 000:-
Funktion för samordning av kommunens uppgifter enligt LEH	ca 250 000:-
Verksamhetsersättning för uppgifter enligt LEH	ca 168 000:-
Samverkansersättning	2.10kr/inv → ca 27 000:-
Sparande 2015 (för finansiering av samordnare)	ca 17 000:-

Definitioner

Krisberedskap - Krisberedskap är förmåga att genom utbildning, övning och andra åtgärder samt genom den organisation och de strukturer som skapas före, under och efter en kris förebygga, motstå och hantera krissituationer²⁰

Samhällsviktig verksamhet - En samhällsviktig verksamhet är en verksamhet som uppfyller minst ett av följande villkor: Ett bortfall av eller en svår störning i verksamheten kan ensamt eller tillsammans med motsvarande händelser i andra verksamheter på kort tid leda till att en allvarlig kris inträffar i samhället.

Verksamheten är nödvändig eller mycket väsentlig för att en redan inträffad kris i samhället ska kunna hanteras så att skadeverkningarna blir så små som möjligt.

Ansvarsprincipen som innebär att den som har ansvar för en verksamhet under normala förhållanden ska ha motsvarande ansvar under kris- och krigssituationer. Ansvarsprincipen innebär också ett ansvar för varje aktör att samverka med andra, ofta sektorsövergripande.

Likhetsprincipen som innebär att en verksamhets organisation och lokalisering så långt som möjligt ska överensstämma i fred, kris och krig.

Närhetsprincipen som innebär att kriser ska hanteras på lägsta möjliga nivå i samhället.

²⁰Definition ur MSB föreskrift om kommuners risk och sårbarhetsanalyser, MSBFS 2015:5